

„Elavate külamaastike“ töögrupi töö tulemused - traditsioonilise elulaadi programm ja tegevuskava

Lahemaa rahvuspargis on kaitse all kultuuripärand, sh pärandmaastikud, põllumajanduslik maakasutus, traditsiooniline rannakalandus, tasakaalustatud keskkonnakasutus ja rahvakultuur. Väärtuslik pärandkultuurmaastik on inimese ja looduse koosmõjul kujunenud ala, mida hoiab üleval inimese tegevus seal – traditsiooniline põllumajandus ja looduskasutus. Lahemaa rahvuspargi kaitsekorralduskava 2016-2025 koostamiskoosolekutel töid kohalikul kogukonnad üheselt välja, et pärandkultuurmaastiku elujõulisuse säilitamiseks on vaja suuremat strateegiat traditsioonilise põllumajanduse edendamiseks ning kohalikele rahvuspargi looduskasutuse ajaloolisi õigusi. Kõne all oli nii kalapüük kui hobusega metsatöö, põlistõud ja palju muud. Kaitsekorralduskavas on kirjas „Elavate külamaastike“ strateogia koostamine koostöös seotud osapooltega. 2015. aasta „Elavate külamaastike“ kampaania oli pühendatud taluloomadele. Mõttekodades arutati erinevaid võimalusi talulise elulaadi edendamisele. 2016. aasta Lahemaa kultuuripärandikoolitused olid pühendatud traditsioonilisele rannakalandusele. Ka selle raames toimunud mõttekojad koondasid ideid.

Lahemaa rahvuspargi kaitsekorralduskava 2016-2025 alusel kutsus Keskkonnaamet kokku Lahemaa traditsioonilise elulaadi, rannakalanduse, looduskasutuse ja põllumajanduse edenemisest huvitatud isikud ja osapooled Lahemaa küladest, Kuusalu ja Vihula valdadest, Riigimetsa Majandamise Keskusest, Eesti Maaülikoolist ja Lahemaa koostöökogust, et välja töötada Lahemaa rahvuspargi traditsioonilise elulaadi programm ja tegevused. Lahemaa rahvuspargi koostöökogu kultuuripärandi sektsiooni traditsioonilise elulaadi töögrupi (nn „Elavate külamaastike“ töögrupp). Töögrupi koosolekud toimusid 9.12.2016, 20.01.2017, 17.02.2017 ning 17.04.2017.

Lahemaa rahvuspargi traditsioonilise elulaadi töögrupi töö tulemused, traditsioonilise elulaadi programmis vajalikud tegevused, eelarve ja võimalikud rahastusallikad:

1. Lahemaa traditsioonilise elulaadi (põllumajandus, rannakalandus, metsandus) uuringud ja meetmekompleks:

- 1.1. **Traditsioonilise põllumajanduse uuring.** Projekt on esitatud KIKki ja saanud positiivse rahastusotsuse. Partnerid: Eesti Maaülikool, Lahemaa RP koostöökogu, Keskkonnaamet, kohalikud kogukonnad. Periood: 2018-2019. **Tulemus: meetmekompleks traditsioonilise põllumajanduse edendamiseks.**
- 1.2. **Traditsioonilise rannakalanduse uuring.** Projekt esitatakse KIKki 2017-2018. Partnerid: Keskkonnaamet, Eesti mereinstituut, Lahemaa koostöökogu, kohalikud kogukonnad. Periood: 2018-2019. **Tulemus: meetmekompleks traditsioonilise rannakalanduse edendamiseks.**
- 1.3. **Lahemaa traditsioonilise metsakasutuse edendamine.** Ettepanekud Keskkonnaametile Lahemaa traditsioonilise metsakasutuse sisustamiseks: kujundusraie koosluste tüübiti. Traditsioonilise elulaadi töögrupi liikmed koostöös Tartu ülikooliga sisustavad kujundusraie mõiste. Võimalikud väljundid meetmekompleksiks – traditsiooniliste metsakasutuse viiside edendamine eramaal ja riigimaal kohaliku kogukonna eestvõttel, ettepanekud toetusmeetmeteks 2017-2018.

2. Lahemaa traditsioonilise elulaadi koolitusprogramm. Vajalik on iga-aastane Lahemaa rahvuspargi kaitsekorralduskavas määratletud teemavaldkonna katmine. Vähemalt 30 koolituspäeva. Kaitsekorralduskava teemadering:

1. Traditsiooniline karjakasvatus ja põlistõud
2. Traditsiooniline põllupidamine ja aiandus, põlissordid
3. Traditsiooniline metsakasutus ja jahipidamine
4. Traditsiooniline rannakalandus ja merendus
5. Traditsiooniline käsitöö: tekstiilitööd, puutööd, sepatööd, paadiehitus
6. Looduskasutuse vaimne mõõde – uskumused, tavad, loodusravitraditsioonid

Periood: 2018-2025

Eelarve: hinnanguliselt 24000 aastas, arvestades koolituspäeva senist hinda (800 eurot päev lõppsummas) ning mahtu 30 päeva

Rahastus: SA Keskkonnainvesteeringute Keskus, rahvusvahelised projektid

3. Piirkonna pärandikeskuste võrgustiku kujundamine ning selle tegevuse toetamine. Lahemaal võiks kujuneda traditsioonilise elulaadi kompetentsikeskusi või traditsioonilise looduskasutuse tugipunkte. Kompetentsi tunnuseks on koostöö haridus-teadusasutustega ning ekspertpädevus.

Pärandikeskuste tunnustegevused:

- traditsioonilise looduskasutuse ja elulaadi koolitusprogrammid ja õppekavad koostöös haridus-teadusasutuste ja seotud osapooltega
- traditsioonilise looduskasutuse ja elulaadi uurimine ning populariseerimine (publikatsioonid, kogud, programmid)
- kohaliku kogukonna pärandivõrgustiku kujundamine ja kompetentsi tõstmine

Periood: 2018-2021 pilootprojekt

Rahastus: rahvusvahelised projektid

4. Traditsioonilise elulaadi propageerimine ja teavitustegevus. See on tihedalt seotud esemelise pärandiga (paadid), vaimse pärandiga (tavad) jne. Valdkondi tuleb komplekselt käsitleda ning paljude asjade puhul on teavituskampaaniad sama efektiivsed. Teavitustegevus sisaldab nii koolitusi kui infomaterjale (filmid, voldikud, raamatud), hoidjate võrgustamist.

Periood: 2018-2022

Rahastus: SA Keskkonnainvesteeringute Keskus, rahvusvahelise projekti taotlus

Ülevaate koostas:

A handwritten signature in blue ink, followed by the date "25.09.2017" written in the same ink.

Ave Paulus

Keskkonnaameti Põhja regiooni kultuuripärandi spetsialist

Lahemaa rahvuspargi koostöökogu kultuuripärandi seksiooni ja ehituspärandi töögrupi juht